

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

LR Seimo Kultūros komitetui
LR Seimo Švietimo ir mokslo komitetui

2018-04-16 Nr. S- 109

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ ASMENVARDŽIŲ RAŠYBOS NELIETUVIŠKAIS RAŠMENIMIS

Etninės kultūros globos taryba (toliau – Taryba) yra ne kartą svarsčiusi ir teikusi siūlymus LR Seimui ir Vyriausybei dėl Lietuvos kitataučių piliečių asmenvardžių rašybos nelietuviškais rašmenimis (Tarybos raštai 2013-03-25 Nr. S-44; 2014-04-10 d. Nr. S-60; 2017-03-21 d. Nr. S-57). Šios kadencijos Taryba išnagrinėjo ankstesnius siūlymus ir nutarė, kad jiems pritaria, todėl pakartotinai teikia juos šios kadencijos Seimui.

Tarybos nuomone, Lietuvos piliečių reikalavimą jų asmenvardžius dokumentuose rašyti nelietuviškais rašmenimis turėtų visiškai patenkinti TALKOS iniciatyvinės grupės, surinkusios apie 69 tūkst. Lietuvos piliečių parašų, pateikto Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projekto priėmimas. Pagal šį projektą Lietuvos piliečių nelietuviški asmenvardžiai pageidaujant būtų rašomi antrajame paso puslapyje kitataučio asmens kalbos rašmenimis, neišstumiant iš pirmojo paso puslapio valstybinės kalbos rašmenimis užrašytų asmenvardžių. Šis projektas buvo sukurtas remiantis Latvijos Respublikos piliečių vardų ir pavardžių rašymo modeliu, kurį teigiamai įvertino įvairios tarptautinės organizacijos. Jame siūlomas piliečių asmenvardžių užrašymo būdas kitataučių kalbos rašmenimis visiškai atitinka Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos 11 straipsnio 1 dalį, nes leidžia visiems piliečiams kitataučiams suteikti vienodas galimybes, neišskiriant vien tų tautų, kurios naudoja lotynišką abėcėlę su „w“, „q“ ir „x“ raidėmis. Pritardama šiam siūlymui, Taryba atkreipia dėmesį, kad Lietuvos piliečių asmenvardžių rašyba valstybine kalba pirmajame paso puslapyje neturėtų sukelti problemų kitataučiams asmenims įrodant savo santuoką su kitataučiu, tėvystę ar motinystę, nes tokie ryšiai patvirtinami kitais dokumentais (santuokos ar gimimo liudijimais), o asmenybės tapatybė nustatoma pagal asmens kodą.

Įsidėmėtina, kad didžioji dalis kitataučių pavardžių neapsiriboja lotyniškos abėcėlės „w“, „q“ ir „x“ raidėmis, nes kai kuriose yra ir kitų lietuviškoje abėcėlėje nenaudojamų raidžių su diakritiniais ženklais (pavyzdžiui, lenkų pavardėse yra „ł“ raidė ir kt.). Dėl to šios pavardės vis tiek liktų užrašytos ne originalo kalba ar net jas iškraipant, jei būtų apsiribojama vien minėtomis trimis raidėmis. Be to, nėra jokio pagrindo šių trijų raidžių įteisinimo sieti būtent su lenkų kilmės piliečių teisėmis rašyti savo pavardes originalo kalba, kadangi lenkų kalboje nėra nei „q“, nei „x“ raidės.

Svarbu pastebėti, kad kai kurie panašūs garsai kitataučių pavardėse jų kalbomis žymimi

įvairiais raidžių deriniais, kuriuos sudaro lietuviškos abėcėlės raidės, tačiau jos tariamos kitaip. Pavyzdžiui:

- garsas „š“ – lenkų kalba tariamas kaip „sz“, „ś“ arba „rz“ (šalia dusliųjų priebalsių); vokiečių k. – kaip „sch“ arba „s“ (žodžio pradžioje prieš „p“ ir „t“); anglų k. – kaip „sh“; prancūzų k. – kaip „ch“;
- garsas „č“ – lenkų kalba tariamas kaip „cz“ arba „ć“; vokiečių k. – kaip „tsch“; anglų k. – kaip „ch“ arba „tsch“; prancūzų k. – kaip „ch“;
- garsas „ž“ – lenkų kalba tariamas kaip „ż“, „ź“ arba „rz“; prancūzų k. – kaip „g“ arba „j“, ir t.t.

Dėl tokios didelės to paties garso užrašymo skirtingomis kalbomis įvairovės daugumos Lietuvos žmonių galimybės būtų apsunkintos bandant teisingai perskaityti kitataučių Lietuvos Respublikos piliečių asmenvardžius, užrašytus vien nelietuviškais rašmenimis. Todėl tai gali sukelti nemažą sumaištį ne tik kasdieniniame žmonių gyvenime, bet ir suteikiant skubią pagalbą šiems asmenims arba kilus kitoms kritinėms aplinkybėms, kai reikia asmenį pašaukti teisingai ištariant jo asmenvardį remiantis dokumentų įrašais.

Apibendrinama pateiktus argumentus, Taryba siūlo pirmajame Lietuvos Respublikos piliečio paso puslapyje rašyti asmenvardžius tik lietuviškais rašmenimis, o antrajame paso puslapyje leisti pageidaujantiems asmenims įrašyti savo asmenvardžius kitomis kalbomis, laikantis originalios tų asmenvardžių rašybos.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė